

СЛІДЧІ ВЕРСІЇ ТА ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Тарасенко Олена Сергіївна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права і криміналістики Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ *Прокопенко Г.І.*

Слідчі версії (франц. version — тлумачення, від пізньолат. versio — поворот, зміна) — це припущення відповідно до наявних фактів щодо розвитку подій, які призвели до злочину, що в кінцевому етапі ведуть до можливого виявлення злочинця.

Слідчі версії завжди повинні базуватися на фактах, які підлягають перевірці слідчим, прокурором щодо причин і обставин злочину. Такі обставини є основою для початку досудового розслідування згідно п.1 ч.2 ст. 36, 40 КПК України.

Для правильного усвідомлення слідчої версії слід мати на увазі, що про версії можна говорити лише тоді, коли можливі пояснення та тлумачення тих чи інших фактів у явищі.

Зазвичай, у криміналістиці слідчі версії розподіляються на такі групи (мають умовний характер): 1) загальні слідчі версії; 2) приватні слідчі версії; 3) робочі слідчі версії.

Предметом загальних слідчих версій є подія злочину, кваліфікація цієї події як злочину, винність певної особи в скоєнні цього злочину. Прикладом загальних слідчих версій при встановлення та побудові версій щодо пожежі можуть бути: підпал, самозаймання, необережне поводження з вогнем.

Предметом приватних слідчих версій є окремі обставини справи. Загалом приватні версії можуть бути побудовані для з'ясування способу, для встановлення знаряддя, яким саме було скоєно злочин.

Предметом робочих слідчих версій є обставини, що мають організаційно-слідчий характер. До них відносять версії про місце знаходження знаряддя вчинення злочину, документів, інших речових доказів.

Перевірка таких версій здійснюється шляхом проведення слідчих, оперативно-розшукових заходів, розроблених органами досудового розслідування. Після визначення слідчих версій, підлягають перевірці у справі, слідчий розпочинає складання плану слідства.

Перевірка й доведення правильності (істинності) версії є найважливішою і відповідальною стадією в побудові й обґрунтуванні версії.

Перевірка версії складатиметься з таких моментів: 1) дедуктивного виведення наслідків із висунутої версії; 2) зіставлення цих наслідків із дійсністю, перевірки їх на практиці; 3) логічного доведення істинності або хибності (спростування версії).

Перевірку версії розпочинають із виведення наслідків із певної версії. Висунувши версію, із неї виводять наслідки, котрі мають існувати в дійсності, якщо існувала гадана причина (або явище). Логічно ця мислима операція відбувається у формі дедуктивного умовиводу.

Питання про те, які наслідки (факти) мають бути логічно виведені із гаданої причини (висунутої версії), є важливе й складне. Розв'язується воно в кожному випадку конкретно, виходячи із загальних положень науки про цю категорію злочину, судової практики та власного досвіду слідчого.

Виведені із версії наслідки (факти) необхідно виявити і зібрати. Ці факти надалі стають аргументами, за допомогою яких доводиться істинність чи хибність версії. Основними способами виявлення і збирання фактів є такі: огляд місця події, опитування свідків, потерпілих і обвинувачуваних, обшук тощо.

Зіставлення виведених із версії наслідків із установленними фактами дійсності дає змогу або спростувати версію, або довести її істинність [2].

Логічна обробка наявних даних включає аналіз отриманої інформації та приведення встановлених фактів в систему (синтез). При логічному аналізі предмет роздумів розчленовується на складові частини або виділяються його ознаки для окремого вивчення як частин цілого. Синтез полягає в з'єднанні окремих елементів досліджуваного об'єкта в єдине ціле.

Будучи за своєю суттю операціями протилежного характеру, аналіз та синтез при побудові слідчої версії взаємно доповнюють один одного,

допомагаючи слідчому накопичувати потрібну інформацію, систематизувати і оцінювати її.

При цьому послідовно вирішуються такі основні питання: 1) об'єктивні чи наявні відомості і чи можна їх використовувати для побудови слідчих версій; 2) чи є взаємозв'язок між виявленими фактами і розслідується злочином; 3) чи не має серед встановлених фактів таких, які зобов'язують слідчого припинити подальше провадження у справі [1].

Для отримання достовірних даних, що дозволяють висунути обґрунтовані версії про винних, надзвичайно важливі своєчасність та фактичне виробництво невідкладних слідчих дій та оперативних заходів. При цьому необхідно враховувати характер об'єкта посягання, спосіб, час і місце вчинення злочину, вид використаних знарядь.

При побудові версії щодо суб'єкта злочину, коло осіб спочатку окреслюється у загальному вигляді, а потім у міру надходження нових фактичних даних він корегується, поки не з'явиться можливість припустити винність конкретного суб'єкта. Одночасно конкретизуються форма і ступінь вини, з'ясовуються мета і мотиви скоєння злочину.

Перевірка версій - це дослідження, в якому містяться припущення, на підставі об'єктивних даних про конкретні обставини і факти. Перевірка повинна забезпечувати встановлення істини по справі що розслідується, тому вона проводиться на підставі доказів, отриманих в передбаченому законом порядку. Процес перевірки йде шляхом як відснювання помилкових версій, так і отримання доказів, які підтверджують версію, яка відповідає дійсності.

Висновок про помилковість будь-якої з висунутих версій може ґрунтуватися і на процесуальних, і на перевірених оперативних даних. Для висновку про достовірність слідчої версії необхідно отримання достатньої сукупності процесуальних доказів, які виключали б інше пояснення обставин справи. Ця сукупність доказів повинна містити об'єктивну і всебічну характеристику всіх обставин, які підлягають встановленню в розслідуванні кримінального провадження.

Перевірку всіх висунутих слідчих версій слід вести паралельно, незалежно від того, наскільки вірогідною є та чи інша версія.

Перевірка версій визнається завершеною лише в тому випадку, коли зібрана сукупність доказів, вичерпним чином встановлює всі передбачені законом обставини і що виключає будь-які інші пояснення розслідуваної злочинної діяння [1].

Список використаних джерел:

1. Волобуєв А.Ф. Криміналістика [Електронний ресурс] – навч. посіб., Видавництво - 2011.
2. Жеребкін В.С. Логіка [Електронний ресурс] підручник, Видавництво - 2008.

ПОКАЗАННЯ З ЧУЖИХ СЛІВ ЯК НОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ДОКАЗОВОЇ СИСТЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

Монастирський Ігор Ігорович, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ України
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ *Мазур О.С.*

З вступом Кримінального процесуального кодексу в дію доказова база система поповнилась новим поняттям – показанням з чужих слів. Законодавець його визначає як “висловлювання, здійснене в усній, письмовій або іншій формі щодо певного факту, яке ґрунтується на поясненні іншої особи.»[1, ч.1 ст.97].

Показання з чужих слів існує в доказовій системі США, Англії, Канади, Австралії, Нової Зеландії та інших державах, але у кожній з них законодавчо встановлені особливі вимоги допустимості цього доказу. Наприклад, в США показанням з чужих слів у “Federal rules of evidence» присвячений цілий розділ, де за загальним правилом показання з чужих слів недопустимі[3]. Правило 803 цього акту встановлює випадки в яких можливе визнання таких показань допустимими і визначає 24 винятки. Це, зокрема, застосування правила *res gestae*, яке визнає показання з чужих слів допустимим у випадку, коли вони описують: 1) Слова або фрази, які є або частиною, або поясненням, фізичної дії; 2) Надзвичайно спонтанні вигуки. 3) Показання, які характеризують психічний стан особи про яку йдеться в показаннях.